

EMIGRAZIOA

Emigrazioari buruz itzegin aurretik, emigrazioak Euskalerrrikin zerikusirik duan arazo au aztertu aurretik, azalpen batzuk egitea bearrezko zaigu. Izan ere, Euskalerrriak toki guztietan ez baitu zerikusi berdiñik arazo onekin. Gipuzkoa ta Bizkaia berdintsu izan arren, ezta berdin gertatzen Nafarroa ta Araba-kin. Gipuzkoa ta Bizkaia industriadirak dira. Bertako jenderik geienafabriketan ari da lanean. Nafarroa-Euskalerrrian ezta berdin gertatzen. An, jendea lurra ematen duanarekin bizi da. Eta orregaitik, ain zuzen, Gipuzkoa ta Bizkaia-rekin arituko naiz orain.

Probintzi bi auek, azken urte-talde onetan, ikaragarri aundit dira Jendez, noski. Zergatik? Esan bearrik ere eztago; kanpo-

tik datorkigun jende mordoagatik... Orain amar, edo amabi urte, gutxi samar ziran emen kanpotarrak. Eta oien arteko askok, euren sustraiak emen botata zeuzkaten. Ia ia, gure antzo. Baña orain Euskalerrriaren arpegia zearo aldatua ikusten degu. Kastilla-kuak, Galizia-kuak, Extremadura-kuak, nunai ikusten ditugu. Auek, euren errietan lanik eztutela-ta, nunbaitera jo bear baidute lan-billa. Eta au gauza bidezkoa dala danok dakigun gauza da. Izan ere, emigraziorako eskubide au, gizarteari iñork ezin dezaioke kendu, Jainkoagandik datorkiolako. Edozeinek bere lurraldean bizitzeko bear dituanak ezin arkitu ahal balitu, beste edozein tokira jo dezake, zer ori eskuratzeko.

euskalerrriari dagokionez

“Errialde batzuen urritasun eta bizitzeko gairik-eza ikusi ondoren, zergatik —dio XII-gn. Pio Aita Santuak 1948 urteko Eguberritako itzaldian— ez samurtu emigrazio ta inmigrazio-bideak familiei, bearrezkoak arkitu ditzaketen tokietara bialduaz?”

ANDUAGA'TAE PAULO

Eta XXIII-gn. Joanes Aita Santuak arazo oni buruz mintzaten danean, gizonak duan eskubiderik aundienetarikoa dala dio; "Edozeñek beste lurralde batzuetara joan eta bertan bizi-toki egokia ipintzeko eskubiderik ba-du. Bere familia zaindu bear du lenbaizik gizonak, eta agindu au gizonontzat premiñik aundienetarikoa da".

Eta lana, bakoitzak al duan tokian eskuratu bear du. Emen dudarik eztago. Eta egia esan, kanpotik datozkigun danak, lana beintzat arkitzen dute emen. Alabaña, askotan auxe gertatu oi da: zera, euskaldunak bear ez dituzten lantokiak, erdeldunak artzen dituztela. Eta lan-toki auek asko geitu badira emen, eztira orratio bizitzak era berean geitu. Eta kanpotik ogi-gosez naiz diru-gosez datozkigunak, oso larri arkitzen dira bizitza eroso bat arkitzeko. Ez dut, ordea, onekin esan nai euskaldunek orrelako problemarik ez tutelatzen arkitzen, ez, berdintsu gertatzen baitzaie aueri ere. Baña, erdeldunek gu baño ajolagabeak dirala puntu onetan esango nuke. Begira bestela. Euskaldunak, bizitzarik gabe gutxitan irtetzen du etxetik kanpora. Ezkondu ere, bizitza egokirik ez tutenean, eztira ezkontzen, gutxi baño. Baña sarritan ikusi eta ikusten ditugu kanpotarrak, bi, iru ta batzuetan baita lau famili ere bizitza baten sartuta.

Eta onek dakartzkian prolemak nork ez ditu ikusten? Famili bakoitzaren barruan istillu ta ikuseziña sarri ikusten baditugu, zer esan bizitza baten nahasirik bizi oi diran iru ta lau famili oien tartean?

Bizi-giro orretan ezin ditezke kristau-baloreak azi. Eta kristau-baloreak ez-ezik, giza-baloreak ere or nunbait. Izan ere, gela baten adin guztietakoak sartzen badira, edo geiago, gizonezko eta emakumezkoak nahasirik bizi badira, nola zaindu diteke moralidadea? Eta toki askotan bizitza berri asko jaso badituzte, kanpotik datorkigun jende-mordoarekin alde-

ratuta beti motz gelditzen dira. Eta ez bakarrik motz. Ba, orain jasotzen dituzten bizitzak eskuratzeko, nor dago gertu? Oraingo bizitzak aberatsentzat bakarrik dirala ba-dirudi. Eta gauzak aztertuaz, famili bakoitzaren arazoak aztertuaz, gaurregun ezkontzea, esaterako, ez ote da amets bat, abentura bat? Beraz, jende-pillatze au, jendealdaketaren ondorena dugu Euskalerrian.

Eta giza-baloreak aztertzen baditugu, zer ageri da? Emen eztago alderdi bakarrik, ez. Izkuntzari buruz, esaterako, eurok, kanpotarrok eztu-problemarik, erderakin dena konponduta baidute. Zoritxarrez, Euskera ezta emen izkuntza ofiziala. Orregatik, zenbat eta zenbat euskaldun, kanpotarren artean erderaz mintzatzera beartuak daude? Eta au askoentzat, gauza zailla da. Eta Euskerak onela asko galtzen du. Eta makurrago dana, iñondik datozkigunak ez-tute iñola ere euskerarik ikasi nai, geien geienetan beintzat. Geiago, euren aurrean euskeraz itzegitea, iraiña bailitzan artzen dute. Eta ez, au ezta bidezko.

Bai Inglaterra-ra, bai Frantzi-ra joaten geranean edo edozein tokira, bertakoek itzegiten dutena ikasteko alegiñak egin oi ditugu... Emen, berriz, bertako izkuntzari sarritan oztopoak jartzen dizkiote. Jakiña, ezta Euskera izkuntza ofiziala. Baña ezta ofiziala, ez orretarako eskubiderik eztualako, baizik eskubide oriek galeraziak ditualako. Beste toki batzuetan, Beljika-n, esaterako, bai frantzes, bai flamenkoa, ofizialak dira. Orrelako zerbait emen gertatuko balitz...!

Norberaren oiturei, berriz, begirakada botatzen badiegu, gauza gogorak ikusten dira. Bakoitzak, bere aberriarekiko maitasuna barne-muiñetaraño sartuta dauka. Euskaldunok, arbasoengandik ditugun izate, pentsaera antxi-oitura eta beste era guztietako baloreak, ez genituzke iñorengandik aldaturko. Eta ori, bertan jaiok geralako, bertan sustraiak botata ditugulako jaioterriarekin aragi bat bezela egiñik gaudelako.

Eta onetxegaitik, ain zuzen, erritik irtetzeak gaitz aundiak dakarki. Emen ikusten ditugun asko ta asko, erbestetuak bezela dabilta, iñorekin artu-emanik eztutela. Eta ikusten ditugun guztiak gazte balira, tira. Baña sarri, urtetan aurrera dijoazten gizon urtetsu, buru-zuri ta arpegi-latzak ikusi oi ditugu, ogia irabaztera etorriak. Eta azkeneko au, geroago ta geiago. Eta auek, nai-ta-naiez biotza zauritua izan bear ko dute. Alabaña, ogia, biotza baño aintzinagoko gauza dugu gizonak, eta gure eguneroko ogi-zati ori eskuratzearren, biotza zauritua geldidilla.

Prolema au, XXIII-g. Aita Santuan biotz barrenean sartuta zeukan, eta orregaitixek bere "PACEM IN TERRIS" enziklika ederrean onela mintza zaigu: "Kapitalak, al dan neurrian, langillea dagon tokira jo dezatela; orrela jende askok beren bizi-era obetu bai dezakete, beren jaioterria tristeki utzi-bearrean arkitu eztezen eta berrira toki arrotz batean. bestelako jendeen bizi-molde ezberdiñean egokitzeko gerta ez ditezen" . . .

Eta jende arrotza Euskalerrira datorkigunean, zerbait onik ekartzen al digute? Ba, bayetz esan bear dugu. Baña puntu oni buruz ere, gauza oso diferenteak esan ditezke. Garrantzi audienetakoa auxe dala derizkiot. Geienak ofiziorik, ogi-biderik gabe datoztela. Argin batzuk ikusi oi dira noizean bein. Beste danak, ezertxo-re ikasi gabe. Eta orretxek, lanik astunenak euren gain artzen dituzte. Amalau, amabost eta amasei urteko mutil koxkorak sarritan ikusi oi ditugu, baño iñoiz ere eskola joaten, pioitza-lanean baño. Eztute geiago, edo zerbait ikasten, eurentzako irabazi bear dutelako, ba, sarri gurasoak beren jaioterrian utzita etorri dira. Eta bestalde, eztira iñoiz pioitza-mallatik irtetzen, ikasten eztutelako.

Obrarik geienetako esku-lana, lanik astunena, jende arrotzarentzat izan oi da emen. Beraz, Euskalerriri ajola al zaio

auen lana? Bai, ta asko gañera, oiek egiten dutena egiteko euskaldunik arkitzea gauza zaila litzakelako. Alemania-n berdintsu gertatzen omen da. Bertakoek egin nai ez dituzten lanak Portugal eta Espaiña-tik doazenei ematen dizkiete. Izan ere Espaiña ta Portugal-etik arat doazenak, geienetan beintzat ofiziorik gabeak izanik, pioitza-lanean, baso-lanetan edo nekazaritzan aritzeko beartuak baidaude.

Gaurregun, gaztedi zati on baten joera auxe da: Ikasi puxka bat, bai Institutoetan Batxillera egiñaz, bai ofizio-eskoletan, biar fabrika baten toki on bat izateko. Eta egia esateko, au jo-muga ederra degu emen. Baña orduan, denak tekniko ta jakintsuak egiten bazazkigu, lanik astunenak noren bizkarrean ipiñi bear? Nork egin, kanpotarrak ez-ezik?

Alderdi ontatik begiratuta, Euskalerrian ditugun kanpotarrak onik asko egin digutela aitortu bearrean gaude.